

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ -
ХОРМЕЙСТЕРІВ У ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Башевська Марина Леонідівна,

викладач

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Зубаха Римма Олександрівна, викладач,

Харківського музичного

фахового коледжу ім. Б. Лятошинського

Диригування є важливою часткою музичного виконавства, в якій найбільш глибоко і масштабно виявляється його суть. Диригування – один із видів музично–виконавського мистецтва, керівництво колективом музикантів в процесі підготовки і під час публічного виконання ним музичного твору. Диригування здійснюється диригентом. Мистецтво засновано на спеціально розробленій системі рухів рук. Важливу роль у процесі диригування грає і обличчя диригента, його погляд, міміка. Сучасне диригування вимагає відповідної музично–теоретичної підготовки, тонкого слуху, хорошої музичної пам'яті, а також активної, цілеспрямованої волі. Цей предмет є найскладнішим в опануванні. Індивідуальна форма навчання на відділенні хорового диригування відкриває великі можливості для різностороннього розвитку особистості музиканта. Метою занять з диригування, з одного боку, є максимальне розкриття творчих і педагогічних здібностей студента, а з іншого – виховання його культури самостійної пізнавальної роботи над музичним твором. Вільна пізнавальна діяльність студента виявляється у цілеспрямованому, свідомому, вольовому виконанні розумової або практичної роботи. Педагог–хормейстр як носій високої художньої культури стає творцем

музичного мистецтва, яке покликане відігравати значну роль у формуванні духовної культури студентів. Хороший педагог–музикант, на думку Д. Б. Кабалевського, завжди зробить мистецтво своїм помічником у розкритті неосяжних духовних сил студентів. Процес формування самостійності педагога-хормейстра здійснюється поетапно. Спершу – вивчення часткового перенесення художньо–технічних навичок на нові хорові твори, далі поетапний перехід до самостійного добору і варіювання жестів відповідно до виконавських задач, що виникли під час знайомства з новим хоровим твором. Кожне заняття з диригування – це різноманітність видів і методів діяльності, це своєрідна лабораторія творчої думки, креативної діяльності як студента, так і педагога. І важливо не навчити диригувати, а викликати бажання займатися виконавською діяльністю. Справжній викладач не стільки навчає студента, скільки допомагає йому відкрити це в собі. З питань викладання хорового диригування викладачі педагогічних закладів у своїй навчальній роботі користуються переважно літературою, виданою для музичних училищ і консерваторій. Серед багатьох посібників з диригування в педагогічній практиці найчастіше використовуються Б. Асаф'єва «Про хорове мистецтво», Т. Богданова «Основи хорознавства», О. Коломоєць «Хорознавство», І. Мусін «Техніка диригування», І. Мусін «Мова диригентського жесту», П. Чесноков «Хор та керування їм», Л. Грінзбург «Диригентське виконання» та інші. У цих працях розробляються теоретичні основи диригентської майстерності, висвітлюються загальні питання викладання диригування, приділяється велика увага техніці диригування. Тому, безумовно, ці праці надають велику допомогу і викладачам педагогічних закладів. Студенти одержують теоретичну і технічну підготовку з диригування хором. У класі диригування вони переважно опановують необхідні прийоми і засоби диригентської техніки, вивчають різноманітний і досить складний для диригування репертуар, але при цьому у них недостатньою мірою виховуються практичні навички і вміння роботи з хором. Майбутній педагог–хормейстер – керівник хорового колективу з допомогою диригентських жестів має спілкуватися з

виконавцями, забезпечуючи ансамблеву злагодженість і технічну досконалість виконання, передаючи всі свої художні наміри і творчий задум композитора. Основним завданням педагога–хормейстра є уважне, максимально точно відтворення авторського задуму, уміння його реалізувати. У наш час майбутній педагог-хормейстер – це високоосвічена, з високим інтелектуальним рівнем загального та музичного розвитку людина, яка, володіє вмінням пропагувати найкращі музичні зразки вітчизняної і світової музичної культури, розкривати зміст твору, бути професійним інтерпретатором, а також наставником-вихователем творчого колективу. Важливою навчальною дисципліною у вихованні майбутнього педагога–хормейстра є «Методика викладання диригування», що навчає студента теоретичним і методико-практичним засадам постановки, вирішення художніх завдань, ознайомлення з усіма засобами та способами диригування, виховання естетичних якостей в музикантів. Теорію диригування можна порівняти з мовною грамотою. Для того, щоб навчитися добре писати і читати, потрібно знати правила правопису і практику їх використання. Для того, аби навчитися професійно диригувати, потрібно знати не тільки теорію диригування, але й уміло її поєднувати з практикою. Знання теорії диригування є не самоціллю, а необхідною умовою вдосконалення диригентської практики. Існує думка, що теорія повинна йти попереду практики. У цьому контексті фундатор теорії диригування Г. Шерхен зазначає про необхідність першочергового засвоєння «техніки диригування до дрібних деталей, перш ніж учень уперше стане за диригентський пульта». Щоб виразити ідею музики, створити музичний образ, необхідно підключити фантазію, уяву, мислення – весь творчий потенціал художника–виконавця. Педагог–хормейстер без індивідуального художнього мислення, який боїться відійти від звичного стереотипу, шаблону – слабкий музикант; такий диригент буде лише відтворювати нотний текст, написаний композитором, робити все вірно, але бездушно й механічно. У кого немає такої художньої основи, підкріпленої знаннями, почуттями і хистом творчого втілення задуманого, той не може

називати себе педагогом–хормейстром. Хист емоційного впливу великою мірою визначає талановитість педагога- хормейстра. Вища ступінь пізнавального інтересу до музики пов'язана з розвитком музичних почуттів, потреби використання знання, вміння на практиці (слухання, спів), в самостійних заняттях музикою (збирання фонотеки, відеотеки, читання літератури про музику), тобто в музичному самоосвіті й самовихованні. Питання підготовки студентів мистецьких спеціалізацій на основі особистісно орієнтованих технологій навчання є провідним положенням сучасної освіти і викликає необхідність подальшого опрацювання таких технологій, які підвищили б ефективність формування власних якостей студентів, тобто тих якостей, що є логічним результатом навчання і в майбутньому стануть важливим принципом професійної майстерності сучасного вчителя музичного мистецтва.